

Wat moet de kerk met jongeren?

Met de jaarlijkse 'vakantie bijbel week' in augustus probeert de kerk in Bunschoten kinderen aan zich te binden. Foto ANP

Vorige week deed de Jurjen de Groot, directeur van het landelijk dienstencentrum van de PKN, alvast een duidelijke oproep in Trouw. De kerk moet zo snel mogelijk toekomstgericht gaan werken. Er moeten nieuwe communicatiekanalen gezocht worden om jongeren aan te spreken. Want alleen op creatieve wijze en met een duidelijker kerkprofiel kunnen jongeren weer aan de kerk gebonden worden.

Nog even afgezien van de vraag of dit alles gaat helpen - is dit allemaal niet al vaker geprobeerd? - is er een andere vraag: waarom wil men zo graag jongeren weer in de kerk hebben? Wat gaat er mis, als jongeren niet meer in de kerk komen?

Iemand die zich er wel zorgen over kan maken is **Matthias Smalbrugge, hoogleraar Europese cultuur en christendom aan de Vrije Universiteit te Amsterdam**. "Aan de ene kant begrijp ik het wel. Als ik naar de kerk ga, denk ik ook vaak: wat doe ik hier? Ik heb er behoefte aan dat iets me raakt, in mijn hart of in mijn verstand. Maar dat gebeurt vaak niet.

"Tegelijkertijd vind ik het erg dat jongeren de weg naar de kerk steeds minder weten te vinden. Die vergrijzing is natuurlijk ten dele het directe gevolg van individualisering en secularisering, en het is ook nog eens een zelfversnellend proces. Want als je niet bent opgegroeid met een vorm van christendom, is het lastig om later alsnog in de kerk terecht te komen. Tegelijkertijd kun je het niet enkel wijten aan de tijdgeest. Er zijn succesvolle kerken die met een charismatische leider en een glasheldere boodschap wél jongeren aan zich weten te binden. Ik denk dat de mainstream kerken toch moeten zoeken naar een manier om hun theologische boodschap beter voor het voetlicht te brengen."

Het landelijk bestuur van de Protestantse Kerk in Nederland buigt zich morgen over een hoofdpijndossier: de kerk krimpt al jaren, en uit een nieuwe analyse blijkt dat zo'n 60 procent van de krimp veroorzaakt wordt door jongeren die zich uitschrijven. Hoe erg is dat?

Jos Moons, Jezuïet en onderzoeker aan de Faculteit Katholieke Theologie van de Universiteit van Tilburg, wil juist waken voor een al te krampachtige vernieuwingsdrang. "Om te beginnen moeten we maar gewoon aanvaarden dat kerken leeglopen. Ik denk dat het de taak van de kerk is om tijdgenoten te gunnen hun eigen weg te gaan. Dat is een vorm van genade. Als we echt geloven in genade, moeten we accepteren dat God ook buiten de kerk een weg met mensen gaat. Ook als die weg niet via de kerk loopt.

"Als we in de kerk spreken over het 'trekken van jongeren' vervallen we gauw in marketingtaal. Dan gaan we denken dat de kerk een winkel is die jongeren moet werven om het product te slijten. Maar daarmee instrumentaliseer je jongeren. Ik zou willen zeggen: blijf evangelisch denken over het wervingsplan. Het is niet onze opdracht om jongeren te trekken: het is onze opdracht om het evangelie te verkondigen."

Smalbrugge: "Het klinkt wel mooi dat je zo rustig aanvaardt dat geloven jouw ding is, en tegelijk accepteert dat het misschien niet voor anderen is. En ik pleit ook niet voor een krampachtige herkersteningsoperatie. Maar het is niet om het even wat een mens gelooft. Niet alles doet mij en mijn naaste goed. We hebben behoefte aan de kerk als een gemeenschap waar niet gepolariseerd wordt. Zeker in een tijd van een 'social gap', waar mensen zich zo uitzichtloos voelen dat ze er geen been meer in zien om alles in de fik te steken. We zullen dus toch naar wegen moeten zoeken om jongeren weer aan ons te binden. Mainstream kerken zijn daar niet goed in, met hun genuanceerde boodschap, afkeer van al te charismatische leiding en een gesloten taal. Maar ik denk dat we toch moeten proberen om een match te maken met de cultuur. En daarvoor is een theologische herijking nodig."

Moons: "Ik geloof ook wel dat er iets wezenlijks verloren gaat als het geloof er niet meer is. Ik moet daarbij denken aan Karl Rahner. Die zegt dat God 'voorbegrijpelijk' is: Hij gaat aan het begrip van de mensen vooraf. God werkt in die zin ook zonder dat mensen het weten. Ik vind dat een heel belangrijk inzicht. Tegelijkertijd hebben wij het begrip 'God' volgens hem wel nodig om dat tot volle rijkdom te laten komen. Anders gezegd: als je je leven kunt duiden met christelijke begrippen, krijg je meer zicht op God. En als je dat niet meer kunt, omdat je niet bekend bent met het geloof, gaat er iets wezenlijks verloren."

Smalbrugge: "Rahner is voor mij een voorbeeld van iemand die er in slaagde om de taal van de cultuur te leren, en daar God weer ter sprake te brengen. Wat let ons om ook - op een andere wijze dan die megakerken dat doen - ook het idioom van de cultuur op te pakken?"

"Waar het mij vooral om gaat, is dat mijn geloof een bredere strekking heeft dan alleen mijn eigen zingeving. Mijn geloof is geen persoonlijke hobby, het gaat over het soort samenleving die ik met anderen wil delen. Een samenleving waarin we niet alleen voor onszelf leven maar voor een ander. Waarin sterke gemeenschappen zijn die white supremacy kunnen afwijzen, bijvoorbeeld. Als de mainstream kerken verdwijnen, stappen andere geloofsstromingen in dat gat, en ik weet niet of ik me aan hun ideeën over de samenleving wil toevertrouwen."

Moons: "Misschien moeten we twee dingen tegelijkertijd geloven. Allereerst dat het onze opdracht is om het evangelie te verkondigen. Dat is er nu eenmaal niet vanzelf en het moet ook steeds weer opnieuw vertaald worden. In de katholieke kerk is dat de lijn van James Mallon, met zijn in Nederland populaire boek *God renoveert*. Dat is een belangrijke opdracht. Maar toch moeten we die andere geloofsovertuiging niet vergeten: God is al aan het werk. God werkt ook buiten ons. En het is onze taak als gelovigen om oog te krijgen voor hoe God - nu al - aan het werk is. In dat perspectief zijn wij het misschien wel die zich moeten bekeren. God is niet pas aan het werk als wij de verkondiging gedaan hebben, maar gaat altijd al aan onze verkondiging vooraf."